

Ankara-Lefkoşe-Atina Ekseninde Türkiye'nin Kıbrıs Barış Harekâtı ve Batı Trakya Türkleri (1974-1981)

Ali Hüseyinoğlu*

Giriş

Yarım asırdır Türk-Yunan ilişkileri alanında en çok tartışılan, en sık gündeme gelen konuların başında şüphesiz Kıbrıs gelmektedir. 1923 sonrası inişli çıkışlı bir grafik seyreden ikili ilişkilerde 1950'li yıllarla birlikte başlayan ve günümüzde hala güncelliğini korumaya devam eden Kıbrıs Meselesi ile ilgili gerek Türk ve Yunan gerekse İngilizce akademik literatüründe oldukça fazla bilimsel yayın mevcuttur. İkili ilişkilerde bir numaralı sorun olarak gösterilen Kıbrıs bağlamlı gelişmeler genelde jeostrateji, jeopolitik ve güvenlik ekseninde yorumlanmış, insani boyutu aynı yoğunlukta ele alınmamıştır. Bu çalışmanın Kıbrıs'la ilgili şimdye kadar yapılmış diğer çalışmalardan en temel farkı, Kıbrıs Sorununun bilimsel olarak neredeyse derinlemesine hiç ele alınmamış bir boyutunu, Kıbrıs Meselesinin Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı üzerindeki etkilerini sorgulamaktadır. Her ne kadar 1959-1974 arası Kıbrıs'ta yaşanan olayların Batı Trakya Türklerinin bölgedeki tarihi varlığı üzerindeki olumsuz etkileri olmuş olsa da asıl 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı sonrası dönemde bölgedeki Türk Azınlık toplumunda hâlihazırda var olan korku, endişe ve geleceğe yönelik umutsuzluk daha da artması bölgeden temelli göç eden Türklerin sayısında önemli artışa sebebiyet vermiştir.

Bu çalışmanın başlangıç noktasını, bir Batı Trakya Türkü olarak gerek küçüklüğümde büyüklerimden duyduğum Kıbrıs bağlamlı gerçek yaşanmışlık hikâyeleri gerekse de doktora çalışmam sırasında Batı Trakya'da sıklıkla karşılaştığım ve hâlihazırda devam eden temel insan ve azınlık hakları dâhilindeki ihlallere referans verdikleri 1974 tarihi teşkil etmektedir. Çalışmanın metodolojisi ile ilgili, iki konu arasındaki ilişkinin Yunan ve Türk bilim literatüründe yeterince ele alınmamış olması sebebiyle gerekli çerçevenin oluşturulması, Batı Trakya'nın her üç vilayetinde yaşanılmış olaylara ışık tutması ve bu olayların halk arasındaki yansımalarının ele alınması amaçlı Türk Azınlık üyeleri tarafından çıkan haftalık gazetelerden faydalanma

* Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi, Balkan Araştırma Enstitüsü, Edirne/TÜRKİYE, alihuseyinoglu@trakya.edu.tr ORCID: 0000-0002-2101-217X

rolüne gidilmiştir. Bu bağlamda, 1974 yılından Yunanistan'ın Avrupa Birliği üyesi olduğu 1981 yılına kadar olan dönem, o yıllarda en fazla ön plana çıkmış ve en çok okunan gazetesi olan Akın'dan taranmış¹ ve Kıbrıs eksenli olayların gazetede ne derece yer bulduğu ve nasıl yorumlandığı çalışmada irdelenmiştir. Bunun yanında o dönemi yaşamış olan kişilerle yapılandırılmış mülakatlar yapılmış, onların olaylara bakış açısı ve Akın Gazetesi'ne dahi yansımaya yaşamışlıkları çalışmaya ayrı bir zenginlik kazandırmıştır.

Bu çerçevede çalışmanın temel argümanı şudur: 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı Batı Trakya Türklerinin bölgeden yurtdışına göçünü tetiklemeyle kalmamış, aynı zamanda Kıbrıs'ta yaşananlar bağlamında Yunanistan'ın Türk Azınlığa yönelik hak ihlallerinin daha da artmasına sebebiyet vermiştir. Bu bağlamda, Yunanistan vatandaşı Türk ve Müslüman olan Azınlık mensuplarının Atina'dan çıkan kanun ve bölgedeki uygulanan baskıcı politikalar gündelik yaşamı daha da zorlaştırmanın yanında geleceğe yönelik endişe ve korkuları ciddi anlamda tetiklenmiştir. Böylelikle, haklarının ihlal edilmesinden bunalmış birçok Batı Trakya Türkü, başta "suyun öbür tarafı" olarak dillendirilen anavatan Türkiye ve bunun yanında Doğu Almanya gibi Avrupa ülkelerinde kendilerine daha özgür ve yeni bir gelecek için Batı Trakya'dan temelli göç etmeyi tercih etmiş, bu da Batı Trakya'daki Türk demografisini olumsuz yönde etkilemiştir.

1974 ve Barış Harekâtının İlk Yansımaları

20 Temmuz 1974 tarihinde Türk askeri kuvvetleri tarafından düzenlenen Kıbrıs Barış Hareketi, Batı Trakya Türkleri tarafından da yakından takip edilmiştir. Yeni terhis almış Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı mensupları da seferberlik ilan edilmesi sonucu Yunan askeriyesinde bir müddet askerlik yapmışlardır. Fakat Türklerden hiçbiri Türk sınır bölgesine gönderilmemiş, gittikleri askeri birliklerde de silah verilmeyerek destek birimlerinde farklı görevlerde bulunmuşlardır.² Harekât ile ilgili haberleri radyodan dinleyen ve kendi aralarında sıklıkla yorumlayan Türk Azınlık üyelerinin en büyük endişelerinden biri bu harekâtın kendileri üzerindeki muhtemel olumsuz etkileri olmuştur. Bunun başlıca sebebi, 1923 yılından beri Türk-Yunan ikili ilişkilerinin olumlu veya olumsuz seyirinden Azınlık üyelerinin de direkt veya dolaylı etkilenmeleri olmuştur.

1 Bu çalışmada irdelenen haber ve yorumların büyük bir kısmı gazete sahibi ve başyazarı Asım Haliloğlu ve Mesul Müdürü Hasan Hatipoğlu'na aittir. Bu iki kişi dışında gazete siyaset ile ilgili başka yazarlar göze çarpmamaktadır. Haberlerin bir kısmında ise yazar adı bulunmayıp haberin son kısmında sadece "Akın" ibaresi yer almaktadır.

2 Mülakat 1.

1974 Barış Harekâtının Batı Trakya Türkleri ve tüm Yunanistan adına önemli bir diğer yönü de Harekâtın başlangıcı ve başarı ile sonuçlanmasının Yunanistan'da 1967'den beri devam eden Albaylar Cuntasının sonunu getirmesidir. İşte 20 Temmuz sonrası çıkan ilk sayısında Akın diktatörlüğün artık sona erdiğini belirtmekte, bu dönemde yaşanan hak ihlallerini "Azınlığımız En Büyük Sınavını Verdi" ve "Büyük Kurtarıcı ve Geçen Kara Günlerimiz" adlı haber başlıklarıyla kısaca şu şekilde özetlemektedir:

"Azınlığımız da bu kara günlerin ağırlığını Hristiyan vatandaşlarımız kadar hissetti; hatta daha fazlasını. Mel'un rejim bu yedi yıl zarfında soydaşlarımızı yıkmak, yok etmek için nelere başvurmadı. Evvela onu Türklüğünden uzaklaştırmak istedi... Yapılan tazyiklerle Batı Trakya Türklüğünü kanunsuzluğa ittiler... Hudutsuz iktisadi zararlara sürüklediler. En nihayet dikta rejiminin idarecileri vatanın Anayasasını, kanunlarını, beynelmilel anlaşmalarını çöp tenekesine atarak Azınlığımızı keyfi bir idareye tabi tuttular... Fakat 23 Temmuz 1974 tarihi yedi yıllık kabusu son verdi."³

Haberde ayrıca dikta döneminde dahi Türk Azınlık üyelerinin askeri kanunlara riayet ettiği ve bu bağlamdaki uysallığını bir kez daha ispatladığının altı çizilmiştir. Türklerden mukim yerleşim yerlerinde yollarda atılan "Türklerle ölüm" adlı beyannamelere, Türklerin taşınmaz alma sorunlarına ve buna mukabil Yunanlıların Türklerin mallarını alma karşılığında kendilerine sağlanan uzun vadeli devlet kredilerine 1960'lı yıllardan beri devam edildiğine ve Yunan basını-yayın organlarında Türk Azınlık üyelerinin her an ihtilale hazır olduklarına dair asılsız haberlere de gazetenin 24 Temmuz sonrası çıkan ilk sayısında yer verilmiştir⁴. Bunun yanında, Kıbrıs bağlamında Türkiye-Yunanistan arasında yapılan ikili görüşme ve zirveler de gazetede haber ve yorum olarak sıklıkla yayınlanmış, bu ikili görüşmelerde Kıbrıs ve Ege'nin ardından Azınlıklar konusunun da (Batı Trakya Türkleri ve İstanbul Rumları) gündemde olduğunun altı çizilmiştir.⁵

Ayrıca, 1967 öncesi Yunan hükümetleri tarafından Türk Azınlık üyelerine yönelik işlenmiş ve işlenmekte olan temel hak ve hürriyet ihlallerine⁶, Akın'ın ilerleyen

3 "Azınlığımız En Büyük Sınavını Verdi" ve Hasan Hatipoğlu, "Büyük Kurtarıcı ve Kara Günlerimiz", *Akın*, 9.8.1974, S. 600.

4 "Azınlığımız En Büyük Sınavını Verdi", 9.8.1974, S. 600.

5 "B. Andreas Papandreu Yanılmaktadır", *Akın*, S. 639, 9.12.1975

6 Daha fazla bilgi için bk. Ali Chousein, *Continuities and Changes in the Minority Policy of Greece: The Case of Western Thrace*, (Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2005, s. 81-116.; Ayrıca bk. Halit Eren, *Batı Trakya Türkleri*, Rebel Basım, İstanbul 1997.

sayılarında sıklıkla yer verildiği göze çarpmaktadır. Bunun başlıca sebebi, 1974 sonrası askeri vesayet sonrası demokratik rejim ile yönetilmeye başlanan ve Avrupa Birliği yolunda hızla ilerleyen bir ülkede temel insan ve azınlık hak ihlallerinin son bulacağı yönündeki beklentilerin 1980'lere doğru boşa çıkmasının yanında, Türkler adına gündelik yaşamın çok daha güç bir hal alacak olmasıydı.

Bu çalışma adına altı çizilmesi gerek bir diğer nokta, Yunanistan ile Ada'nın birleşmesi anlamına gelen ve 1950'li yıllardan Temmuz 1974'e kadar Yunanistan'ın Kıbrıs ile ilgili politikalarının temelini oluşturan *Enosis* ile Batı Trakya arasında önemli bir bağ kurulmasıdır. Gazeteye göre 1950-1955 arası dönem, Türk-Yunan ilişkilerinin oldukça olumlu seyrettiği- hatta 1923 sonrası ikili ilişkilerin Altın Yılları olarak da bilindiği- ve buna rağmen diğer yandan *Enosis* fikrinin de yaygınlaşmaya başladığı yıllardır. Bu dönemde Türk Azınlığa oldukça fazla hak tanınmasının başlıca sebeplerinden birinin, Kıbrıslı Türklere Batı Trakya örneğini göstererek onlara da Yunanistan'ın bir parçası olmaları durumunda benzer özgürlüklere sahip olabilecekleri mesajının verilmesi olarak ifade etmektedir.⁷

Sözlü ve Fiili Saldırıları

Harekât sonrası takip eden günlerden itibaren Atina ve Yunan kamuoyunda Türkiye, Kıbrıs'ta yaşanan olaylardan sorumlu tutulmuş ve fiili bir "işgalci" olarak nitelendirilmiştir. Siyasi çevrelerden kilise ve medyaya kadar Yunan çoğunluk toplumunun farklı kesimlerindeki Türkiye algısı daha da negatif bir hal almıştır. Bu çerçevede, Osmanlı bakiyesi ve komşu ülke Türkiye ile olan tarihi bağları sebebiyle Türk Azınlığın varlığına yönelik fiili saldırıların da arttığı gözlemlenmektedir.

Akın'ın Temmuz 1974 sonrası çıkan ilk sayısında kısa bir askeri rejim ve öncesi geçmişte Türk Azınlığın yaşadığı temel insan hak ve ihlallerine değinmenin yanında 24 Temmuz tarihinin ayrıca bölgedeki dayak ve şiddet olaylarını daha da arttırdığı ifade edilmektedir. Bazı Azınlık mensuplarının bölge karakollarına çağrılıp fiili şiddete maruz kalmaları ve akabinde herhangi bir şikâyetle bulunmamaları o günlerden gerginleşen ortama dayanmaktadır. Türkiye'nin Ada'daki varlığından rahatsız olanların en kolay hedeflerinden biri Batı Trakya Türkleri olmuştur. Her ne kadar Yunanistan'ın bağımsızlığından çok daha önce bölgeye yerleşmiş ve Avrupa'nın en eski etnik, dini ve millî azınlıklarından biri olsa da Temmuz 1974 sonrası dönemde Batı Trakya Türklerini oldukça zor bir süreç beklemektedir. Adeta "Kıbrıs'ta yaşananların öcünü Batı Trakya Türklerinden çıkarırcasına" söz ve eylemlerin arttığı bir dönemde Türk Azınlık mensupları soğukkanlılığını

7 Hasan Hatipoğlu, 'İstenilmeyen Azınlığımızın Durumu Ne Olmalı', *Akn*, 28.12.1976, S. 665.

korumaya çalışmış, geçmişte olduğu gibi gerginliğin turmandığı o dönemde de vatandaşı olduğu Yunanistan devletine karşı isyankâr bir tutum içine girmemiştir.

Türlere yönelik fiili saldırıların iki temel yönü vardır: Birincisi, karakollara çekilip veya karakol dışında polis görevlisi Yunanlı memurlar tarafından Türk Azınlık bireylerinin haksız yere darp edilmeleri, ikincisi de Yunan çoğunluk üyeleri tarafından Türklerin şahıs ve/veya taşınmazlarına verilen zararlardır. İlkiyle ilgili olarak birkaç olay Akın'da yer almaktadır. "Bazı idare organlarının hala daha Cunta idaresinin tesirinden kendilerini kurtaramadıkları"nın⁸ altı çizilen haberlerle ilgili olarak Türklerin Yunan polisi (Batı Trakya ağzı ile "caydırma") çeşitli keyfi dayak atma hadiseleri not edilmekte ve bu görevlilerin akıl ve ruh sağlığının yerinde olduğu da not edilmektedir.⁹ Her Yunanistan vatandaşı gibi Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı bireylerinin can ve mal güvenliğini sağlamakla sorum polislerin Türk azınlık üyelerinden bazılarını karakol içi veya dışı keyfi dövmelele ilgili şikâyet mekanizmasını da sorgulayan Gazete,¹⁰ bunun şiddete maruz kalanlar tarafından kendilerine olumsuz geri dönüşleri olma ihtimalinden dolayı aslında kullanılmadığının altını çizmekte ve böylelikle bu olayların bir nevi üstünün kapatıldığını ifade etmektedir. Saha araştırmasındaki notlarımdan ve bölgede yaptığım röportajlardan da benzer sonuçlar çıkmakta, Türklerin keyfi polis şiddetine maruz kalmış olsalar dahi bunu genelde gizlemeyi tercih ettikleri görülmektedir.

İkinci temel yönü ise bireysel hedef alınmaları ile ilgilidir. En sık yaşanmış olan fiili saldırılar Türklerle ait evlerin camlarının kırılması, araba veya traktörlerin devrilmesi, evlerin avlu duvarından içeriye atlayıp ev halkını tedirgin edici fiili eylemler vd. olmuştur. 1974 Harekâtı sonrası ilk bir ay içinde yapılan bu tür nefret içerikli saldırıların yeterince dile getirilmemiş olduğu gözlemlenmektedir. Bunun başlıca sebebi şudur: Münferit olmalarının yanında cuntavari bu tür eylemlerin, 24 Temmuz 1974 sabahı yeni kurulan demokratik hükümetin yemin etmesiyle birlikte artık demokrasinin geri geldiği ve sistem olarak tekrar rayına oturmaya başladığı bir Yunanistan'da kısa zamanda sona ereceği yönündeki temennilerdir. Fakat yaklaşık iki ay geçmesine rağmen hala bu tür eylemlerin son bulmadığı, aksine daha da artarak devam ettiği belirtilmektedir.¹¹

8 "Sosti (Susurköy) Soydaşlarımız Üzgün", *Akın*, 4.10.1974, S. 603.

9 1976'da Susurköy'de ve 1977'de Lefeciler'de yaşanan olaylar için bk. 'Sosti Olayı Hakkında Kamuoyu Cevap Bekliyor', *Akın*, 27.11.1976, S. 662.; 'Jandarmanın Bir Soydaşımızı Daha Dövdü', *Akın*, 11.1.1977, S. 666.

10 'Jandarmanın Bir Soydaşımızı Daha Dövdü', *Akın*, 11.1.1977, S. 666.

11 Hasan Hatipoğlu, 'Bu Olayların Sorumluları Kimlerdir? Bilmek İstiyoruz!', *Akın*, 602, 20.9.1974.

Bu bağlamda, Susurköy Mescit'in camlarının kırılması, Arabacıköy ve Bekirli köylerinde gece Türklere ait kapılarının şiddetli bir şekilde vurulması, diğer yerleşim yerlerinde Türklere ait bazı araba ve tarım araçlarının devrilmesi, tütün kurutma aynalarının tahrip edilmesi, gece geç saatte evine dönenlerin yollarda acımasızca dövülmeleri ve bazı tanınmış Türk esnafının evlerine kadar gidilip ölümlerle tehdit edilmeleri not edilmiş ve bu eylemlerde bulunanların Yunan güvenlik güçleri tarafından bulunup gerekli cezaya çarptırılmamalarının da altı çizilmiştir.¹² Temmuz 1974'ün hemen akabindeki dönemde yaşanan bu tür eylemler ve failerin elini kolunu sallayarak dışarıda dolaşıyor olmaları ileriki dönemde de Akın'ın bu yönde yapacağı haberlerin temelini oluşturacaktır. Fakat 1974-1976 arası yaşanan ve bireysel meskenlerin yanında cami ve mezarlık gibi İslam adına kutsal mekânların da hedef alınması¹³ sonrası Yunan hükümetinin bir dizi tedbir alıp geceleri Türk Azınlığa ait cami ve okulların kolluk güçleri tarafından beklendiği ve bazı maddi zararların hükümet tarafından karşılandığı da ifade edilmektedir.¹⁴ Buna rağmen bu saldırıların faillerinin "sinir sistemi bozuk, sapık, çocuk işi, kendini bilmez veya sarhoş oldukları" gerekçeleriyle yeterli ceza almayıp salıverilmeleri, böylelikle bu ve benzeri nefret içerikli sözlü ve/veya fiili saldırıların dolaylı olarak desteklendiği de not edilmektedir.¹⁵

Kıbrıs Barış Harekâtı ile birlikte gerek geçmişten beri devam eden gerekse ilk kez yaşanan dayak olaylarında verilen temel mesaj, Türk Azınlık mensuplarının Yunan devletine karşı 1923'ten o günlere hiçbir zaman asi olmayışı yönündedir. Yaşanılan Kıbrıs Meselesi temelli saldırılara çözüm yolları için failerin yeterince ceza almaları gerektiği ve bu yönde Yunanistan Anayasası ve kanunlarının işleme gerektirdiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda uluslararası ve ikili anlaşmaların da Batı Trakya'daki Müslüman Türk varlığının temelini oluşturduğunun ve bu yöndeki öneminin sıklıkla altı çizilmiş, bilahare 1923 Lozan Barış Antlaşmasının bölgedeki Azınlık varlığı adına anlam ve önemi sıklıkla okuyucuya hatırlatılmıştır.

12 Hatipoğlu, *age.*; "Olaylar", *Akn*, 20.9.1974, S. 602.

13 Hacı Mustafa Köyü Camii kilimlerinin yakılması, Boyacılar Köyü mezar taşlarının kırılması, Emirler Tekkesi ve Tabakhane Camii'nin yıkılmaları, Miri Camii'nin ateşe verilmesi ve öncesinde duvarlarına Türklük aleyhinde yazılar yazılması vd. için bk. "Amfia Köyü Camii'nin Kilimleri Yakıldı", *Akn*, 25.9.1975, S. 632.; Asım Haliloğlu, 'Kutsal Yapıtlarımıza Saygı İstiyoruz', *Akn*, 6.4.1976, S. 647.; Hasan Hatipoğlu, "Hronos" Vatanseverlik Yapmıyor, Vatana Politik İhanette Bulunuyor', *Akn*, 24.7.1980, S. 762.

14 Asım Haliloğlu, "Olayların Derinleştirilmesi ve Sonuç", *Akn*, 4.9.1976, S. 656.

15 Haliloğlu, "Olayların Derinleştirilmesi ve Sonuç", *Akn*, 4.9.1976, S. 656.

Şüphesiz olayların artmasının başlıca sebebi olayın faillerinin bir türlü bulunamaması ve buldukları takdirde de caydırıcı cezalara çarptırılmamasıdır. Bununla ilgili birçok haber göze çarpmaktadır. Mülakat ve saha çalışma notlarından da ortaya benzer bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmanın temel iki kaynağından ortaya çıkan ortak kanı, o günlerde güvenlik güçleri tarafından gerekli tedbirlerin alınmadığı, adalet mekanizmasının gerektiği gibi işletilmediği ve her ne kadar 10-11 Mart 1978 tarihine Montrö'deki Türk-Yunan liderler zirvesinde gazetecilerin sorularını yanıtlayan Başbakan K. Karamanlis, bu bağlamda sorunlar ile ilgileneceği ve "bazı güçlüklerin yerel makamlarca yaratılmış olabileceğini" ifade etmiş olsa da¹⁶ olaylar tüm yönleriyle irdelendiğinde temel hak ihlalleri ve "kuşların dahi uçuşlarının izlendiği" bir Batı Trakya'da¹⁷ Türklere karşı işlenen suçlardan Atina'nın haberdar olduğu aşîkârdır.

Böylelikle, Temmuz 1974'ün akabinde ortaya çıkan tabloda planlı bir şekilde Batı Trakya'daki Türk sayısının azaltılmaya yönelik hâlihazırdaki çalışmaların hız kazandığı ve bölgedeki Türk Azınlık – Yunan Çoğunluk toplumu dengesinin Türklerin aleyhinde değiştirilmeye çalışıldığı yönündedir. Bu değişimin bir diğer sebebinin de kuşkusuz Lozan Barış Antlaşması kapsamında mübadeleden hariç tutulmuş İstanbul, Gökçeada ve Bozcaada'daki Ortodoks Hristiyan Rum Azınlık üyelerinin sayılarında 1960'larla birlikte yaşanan düşüş oluşturmaktadır. Bu konu ile ilgili olarak Batı Trakya Türkleri ile İstanbul Rumları arasında yapılan "kısasa kısas" mesajı içeren mukayese haberlerinin sayısında da 1974 sonrası önemli bir artış yaşanmakta, bu tartışmalara gerek ulusal gerekse bölgesel Yunanca gazetelerde Kıbrıs'taki Türk askeri varlığına da atf yaparak geniş yer verilmektedir. Her iki toplumun farklı yönlerini mukayese eden haberlerin Kıbrıs'a bakan yönü ise hâlihazırda Türkiye'den 1964 sonrası ayrılan Rumlara mukabil Batı Trakya'dan da Türklerin ikinci bir mübadeleye tabi tutulup Türkiye'ye göç etmeleri ve Kıbrıs sonrası ikili ilişkilerdeki gergin atmosferin olası bir mübadele için gayet uygun olduğu yönündedir.¹⁸

Fiili şiddet ve saldırıların yanında Türkler arasındaki korku ve endişe ortamını daha da tetikleyen bazı yazılı bildiri metinlerine ve bu metinlerin 1974 Barış Harekâtı ile olan ilintisine değinmek gerekmektedir. Batı Trakya'da farklı tarihlerde sokaklara

16 "Karamanlis-Ecevit Görüşmeleri", *Akn*, 17.3.1978, S. 705.

17 Hatipoğlu, "Hronos" Vatansızlık Yapmıyor, Vatana Politik İhanette Bulunuyor', *Akn*, 24.7.1980, S. 762.

18 "Azınlığımız Adına Açılan Kampanya: İki Azınlığın Durumu-Mukayeseler ve Gerçekler", *Akn*, 12.11.1974, S. 606.

veya Türk evlerine atılan bildirimlerde Türklüğü ve Türklere sözlü hakaretin yanında olayın Harekâtın boyutunun da olması bu çalışma adına önem arz etmektedir. Temmuz 1974'ten yaklaşık bir yıl sonra, ilk kez 14 Haziran 1975 tarihinde İskeçe şehir meydanı ve sokaklarında Antikas – Ksanthi (İskeçe) Milli Mücadele Örgütü adında gizli bir grup adına beyannameler dağıtılmıştır. Aynı beyanname Türklere ait bazı ev ve işyeri adreslerine de posta ile gönderilmiştir. 13 Haziran 1975 tarihli tek sayfalık yazılı kısa metne göre:

“Bir yıl önce kurulan Antikas, barbar istilacının KIBRIS’ı cebren işgal etmesi üzerine, Trakya Topraklarının geleceği hakkındaki tehlikeleri çok yakından ve büyük endişe ile izlediği” ifade edilmiş ve “Bir yıllık bir sükuttan sonra ve Trakyamız adına yapılan Türk propagandasının her türlü tahammül sınırını aştığı” belirtilmiş ve örgütün amacının “YUNAN TRAKYASI’nın milli gururunu zedelemeye devam edecek Türk propagandasının organı olan her şahsın Yunan aleyhtarı faaliyetini bütün İMKANLAR’la insafsızca yok edeceği”

olduğunu da eklemiştir.¹⁹

Aynı örgüt, benzer bir bildiriye üç ay sonra Kireççiler köyünde dağıtmış ve metinde yine bölgedeki “Türk propaganda”sının hedef alındığı ve Azınlık halkının bundan tedirgin olmaması gerektiği ifade edilmiştir.²⁰ İki yıl sonra Antikas, benzer fakat bu sefer çok daha ağır bir dille yazılmış, ölüm tehdidi dahi içeren ve küfür içerikli ifadelerle dolu olan bildiriye dağıtmıştır. Bu çalışmanın konusu ile olan ilgisi ise aşağıda tam metin olarak yer alan 27 Mayıs tarihli yazının en son kısmında yer almaktadır: “Antikas, Yunan Trakya’sının sadık bekçisi ve ATILLA hainlerinin amansız cezalandırıcısıdır.”²¹

19 “Antikas” Beyannameler Dağıttı’, *Akan*, 18.6.1975, S. 626.

20 “Gizli Örgüt “Antikas” Hrisaya Bildiriler Dağıttı”, *Akan*, 25.9.1975, S. 632.

21 “Azınlığı Tehdit Eden Yazı”, *Akan*, 9.6.1977, S. 677.

PERSEMBE
9
HAZİRAN 1977

Sayısı 8 Drahm

AZINLIĞI TEHDİT EDEN YAZI

"ANTİKAS"
E. A. O. E.

ΑΤΙΜΕ ΠΡΟΔΟΤΗ ΤΟΥΡΚΕ

Πρωτοβούλως καὶ ἀξίωσις σου, ποὺ ἔξῃ, καλοπερὸς καὶ
θεωμορῆσις στὴν ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΑΚΗ μας καὶ δουλειὰς τρυ-
φίλωνες στὴν ἀδελφὴ τοῦ Μιλίτη τῆς "Ἀγροικίας, Χαιρέ, προδότη
καταβλεπόμενα, πρόδρομα τῆς Μ.Ι.Τ. ἐνὸς οὗ καλοπερὸς ἐξῆς ἀπὸ
ἀπὸ ἀσφάλεια καὶ προστασία καὶ ἀσφάλεια καὶ τῆς περιουσίας
σου μὲ τὴν προδοτικὴν ἔργον ἀνέργων σου καὶ τῆς περιουσίας
προδοτικῆς σου, γίνονται τὰ ἴσα γίνονται οἱ βάρους τοῦ Πατρι-
αρχίου καὶ τῶν Ἑλλήνων τῆς Πάλης, ἀπὸ τοὺς Πάτριους συμ-
περιπτώσεως σου. Σκουλιεὶ, γλαυκῶδες ἴσπερὶ, ἐρθεὶς ἐκ κενῆς
κεφαλῆ καὶ τρυκτικῆς, γιατί θά σέ συντρέψω. Αὐτοῦν, θά σέ
ἀνεχθῶ νὰ σέ παρακολουθῶ ἕκαστα τρεῖς μῆνες, ἂν ἔδω μα-
ζευτικῆς καὶ δὲν σταματῆσαι τὴν αἰ βάρους τῆς Θράκης μας
προδοτικῆς σου ἐργῶν, θά Π.Ε.Θ.Α.Ν.Η.Ε. Τὰ στελεχῆ τῆς "Ορ-
γάνωσης "ANTIKAS" ΕΑΟΕ, σὲ ἔχουν προγράψει. Σὲ ἐνενοήντα
(80) μέρες ἀπὸ σήμερα θά ψυχορραγῆσαι καὶ ἀποβῶναι. Ἄσπυ
καὶ τῆς "Οργάνωσης ποὺ σὲ παρακολουθεῖ ἀπὸ κοινῆ θά στή
φουκέψῃ σὲ κεφάλι γιὰ νὰ σταματῆσαι τὴν ἔργον καὶ προδο-
τικὰ σου ἐργῶν. Δὲν σὲ αἰσθάνεται. Σ. κ. ἔ. ψ. ο. καὶ ἄ. π. ο. ἔ.
σ. ι. ο. Ὁ "ANTIKAS" ΕΑΟΕ, πιστὸς φρουρὸς τῆς Ἑλληνικῆς
Θράκης μας καὶ σκληρὸς τιμωρὸς στὸς προδότες τοῦ ΑΤΙΑΑΑ.
Ζήτω ἡ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΑΚΗ μας.

ΜΑΙΟΣ 1977 "ANTIKAS"
E. A. O. E.

YAZININ TÜRKÇESİ

ANTİKAS
E. A. O. E.
NAMUSSUZ HAFİYE
TÜRK

Pis ve nankör köpek; Yunan Trakya'sında yaş yor, iyi hayat sürerek, halimce dolmuş Ankara'nın Beyinlin avınında hüviyarak çalışıyor. Hafiyeye, halo, çlog'ne, M.İ.T. j'mı Sen burada kendin ve servetin güvenlik ve bilmeye altında rahat (yıl) ge-

jok. İhtilaye bir şey soymek yok. Yalınız: "A'tımı başına almasan şöyle yaparız, böyle yaparız. Valli bey, sıcak kanlı dinleyiciler, belediye başkanını şunu kiminle düşünün kiminle ondan hesap sorun, kiminle bir daha isteye almayınız, a'beleli var.

Patik hane, Aya Sofya, dışarıdan emil!

S o y d a s ı n B e - lediyede bir haklı oydu. Ve gazetesinin buna karşılık Bısanisa sahip çıkmak, Türkiyeyi ve Batı Trakya Türkleri için önem etmek, öç almak, kabadayılığı tahlik etmek v.s. Büyük idhar.

Çok uzuz milliyetçilik ve vatanseverlik bu. Sonra da Yunanistan'da demokrasal, üstün azınlık v.s. yaygıncılığı. Aşkolano böylelikle bir yerde tokaletmeden yürütilen-

çinliy (yaşıyor); fakat halimane hareketlerin ve namussuzcu haberlerin yünden bar bar vatandaşların tarafından İstanbul Rumlarına ve Patrikhaneye olanlar oluyor. So-lucas, sümüklü sürüngen. Artık yaptığın namussuzlukların karşılığını, ödeme zamanı geldi. Kafanı ve taktiğini değiştir. Seni cezecğim, seni daha üç ay tahip etmeğe tahammül edebileceğim.

Eğer Trakya'yı aleyhine dedi halimane faaliyetlerini durdurmaz ve kendini toplamasan ÖLCEKERSİN. ANTIKAS (E. A. O. E.) Örgütünü adamları (steleli) seni kara listeye kaydetti. Bundünden 90 gün sonra gebereceksin. Kart köpek. Örgütünüden, seni yakından izlemekte olan bir üyesi halimane ve namussuzcu hareketlerini durdurmak için kafanı ececek. Seni hiç bir şey kurtaramaz. Düşün ve karar ver. ANTIKAS E.A.O.E Yunan Trakya'sının sadık beşicil ve ATİLLA bahanelerinin amansız cealandırıcısıdır.

Yazgının
YUNAN TRAKYAMIZ
Mayıs 1977
Mebür ANTIKAS
E. A. O. E.

Antikas ve yayınladığı metinlerin Türkler arasındaki tedirginliği daha da arttırdığını ifade eden Akın, aradan beş yıl geçmesine rağmen neden hala bu örgüte mensup herhangi bir kişinin yakalanıp cezalandırmadığını sorgulamakta ve aynı Yunan güvenlik güçlerinin mesele Batı Trakya Türkleri olduğunda “Türkün teneffüs ettiği havanın içindeki oksijen miktarının dahi bilindiğini” eklemektedir.²²

Kaçak(çı)lık

Kıbrıs Barış Harekâtı sonrası yaşanan dayak ve fiili saldırı olaylarının yanında Yunan güvenlik teşkilatının göz ardı ettiği, gerektiği şekilde müdahale etmediği ve Batı Trakya Türklerinin orta-uzun vadede bölgedeki tarihi varlığını ciddi şekilde etkilediği bir diğer konu da illegal göç ve kaçakçılıktır. Temmuz 1974 sonrası Türk ve Yunan toplumu yanında devlet ile Türk Azınlık arasındaki gerilen ortamın en belirgin yansıması, bölgedeki Türklerin umut ve geleceğe yönelik beklentilerine olmuştur. 1960'lı yıllardan 1974 yılına kadar temel haklarının çiğnenmeye devam etmesi ve 1974 sonrası demokratik siyasi düzenin inşa edilmiş olmasına rağmen demokratik ilkelerin Batı Trakya'ya hala erişmemiş olmasına mukabil yukarıda bahsedilmiş olan hak ihlallerinin Atina tarafından bilerek ve isteyerek devam ettirilmesi, Batı Trakya Türkleri ve özellikle Türk gençleri arasında hayal kırıklığı, endişe ve en önemlisi de geleceğe yönelik umutsuzluğa sebebiyet vermiştir. Böylelikle, 1955 sonrası kötüleşen Türk-Yunan İlişkileri bağlamında göç için Türkiye'yi tercih edenlerin sayısında 1974 sonrası önemli bir artış yaşanmaya başlamıştır. Mülakatlarda da sıklıkla dile getirilen Yunanistan tarafından “artık istenilmeme” duygusu 1974 sonrası Türk toplumu arasında daha da perçinlenmiştir.²³ Bu konjonktürde kendi geleceklerini Batı Trakya dışında, özellikle etnik, dini, kültürel ve tarihi bağları hasebiyle Türkiye’de inşa etme eğilimine girmişlerdir. Ayrıca, Almanya’yı tercih edip daimî olarak oraya yerleşen Batı Trakya Türklerinin sayısı da yadsınamayacak derecede fazladır.²⁴

Göç etmek isteyenlerin önünde iki seçenek mevcuttu. Birincisi Yunan Devleti’nden alacakları pasaport ve Gümülcine’deki Türk Konsolosluğu’ndan alınacak vize ile Türkiye’ye turist olarak gidip gerekli müracaatı yapmak, ikincisi de gayri resmi yollardan kaçak olarak Türkiye’ye sığınmaktı. Her halükârda kendi asırlık

22 Hatipoğlu, “Hronos” Vatansızlık Yapmıyor, Vatanına Politik İhanette Bulunuyor”, 24.7.1980, S. 762.

23 Mülakat 1, 2, 3, 4, 5.

24 Almanya’ya göç eden Batı Trakya Türkleri için bk. Cem Şentürk, “Batı Trakya Türklerinin Avrupa’ya Göçleri, Buldukları Ülkelerdeki Yaşam Koşulları ve Kimlik Algılamaları”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı 1-2, Kış 2008, s. 419-433.

topraklarını terk etmek istemeseler de Türklerin önemli bir kısmı, elinden çıkarmak adına malını mülkünü ucuz fiyata satıp gergin ortamdan dolayı bir an önce bölgeyi terk etmekteydi.

İlk seçenek sonucu Türkiye'ye gidip vatandaşlığa başvuru yapılması pek tercih edilmiyordu. Bunun başlıca sebebi kanunî ve hukukî olmasına rağmen Türkiye vatandaşlığının kazanılması adına pratik ve etkin bir yol olmamasıydı. Bu yöntemle Türkiye'de kendilerine yeni bir gelecek inşa etmeleri ihtimali çok düşüktü. Geriye sadece illegal yollar ile Türkiye'ye kaçak geçmek kalıyordu. 1974 öncesi bu şekilde Türkiye'ye geçen, Yunan vatandaşlığını terk edip Türk vatandaşı olan Batı Trakya Türklerinin toplam sayısı yadsınamayacak derecede fazlaydı. Lakin 1974 sonrası gerginleşen bölge konjonktüründe bu rakam daha da artmaya başlayacaktı. Akın da bu kaçak geçişlerle ilgili haberlere ara sıra sütunlarında yer vermiştir. Kaçaklar ve onları kaçırınlar ile yapılan haberlerin neredeyse tümünde illegal yollarla Türkiye'ye göçenlerin ilk etapta yaşadıkları sorunlara atf yapılmakta, bunun halk arasında konuşulduğu kadar kolay ve bedelsiz olmadığına altı çiziliyordu. Göç edecek olanların malını mülkünü satmadan önce iyi düşünmelerini ve ekonomik zorlukların Türkiye'de de hayatı olumsuz etkilediği ifade ediliyordu.²⁵

Bu yönde yapılmış olan haberlerin neredeyse tamamında Türk halkına “biraz daha sabır” mesajı eşliğinde kalmaları yönünde telkinlerde bulunulmakta, kaçak olarak giden bazı Türklerin geri çevrilerek evlerine döndükleri ifade edilmekte ve aslında gelecek güzel günlerin yakın olduğu algısı oluşturulmaya çalışılmaktaydı²⁶. Fakat alan çalışması esnasında bazı Türklerin de ifade ettiği gibi “Soğan ekmeğe de olsa bayrağın (Türk bayrağını kast ederek) altında yiyeyim” söylemi o dönemdeki göç hareketlerinin asıl sebebinin özetler niteliktedir. Yunan hükümetlerinin en temel hak ihlallerinden bunalmış ve Kıbrıs Harekâtı sonrası kendisinin üzerinde yüzyıllardır yaşadığı topraklarda artık istenmeme duygusunun daha belirgin ve hissedilir bir hal alması, Türk Azınlık bireylerinin kendi ve/veya çocuklarının geleceğini daha da fazla Türkiye'de görmelerine ve bunun sonucunda ne pahasına olursa olsun Türkiye'ye “kaçmalarına” sebebiyet vermiştir. 1974 sonrası dönemde her göç haberinde Türklerin kendi yurtlarını her şeye rağmen terk etmemeleri yönündeki telkin mesajlı haberler de 1978'le birlikte artık yerini daha karamsar “Çilemiz Büyük” başlıklı haberlere bırakacak ve hak ihlallerinin artarak devam etmesi, aynı gazetenin “hiç kimsede normal koşullar altında iyi bir geleceğe

25 “Biraz sabırlı ve Hesaplı Olunuz”, *Akın*, 20.12.1974, S. 610.

26 Asım Haliloğlu, “36'ların Dönüşü Üzerine”, *Akın*, 21.3.1975, S. 617.

kavuşma umudunun kalmadığı” yönünde ifadeler içeren haber ve yorumlar yayınlamaya başlamasına sebebiyet verecektir.²⁷

Göç hareketliğinin daha da arttığı 1975 yılında özellikle gençlerin²⁸ kaçak bir şekilde Türkiye’ye göç etmelerini sıklıkla dile getiren Akın, kaçanlar kadar kaçırma eyleminin de hukuksuzluğu ve aleniliğine değinmektedir. Kaçırma işleminin Yunan güvenlik güçlerinin gözü önünde yapıldığı ifade edilmekte, bu bağlamda ortadaki hukuksuzluğa devlet mercileri tarafından ciddi bir müdahale edilmediği belirtilmektedir:

“İşte şimdi yeni bir dönemdeyiz: Gençlerin Türkiye’ye kaçma dönemi. Netekim bir süre önce sınırdan kaçarken yakalanıp yargılananların daha cezaları henüz bitmişken şimdi, otomobiller dolusu gencimiz düğüne gider gibi güpegündüz Türkiye’ye kaçırılmakta, kaçmaktadırlar. Şehrin ortasında herkesin gözü önünde turizm acentesi yükleri yükletiyor, gençleri bindiriyor... İstedğin kadar eşya da götür! ... Türkiye’ye ayak basanların çoğunda kimlik belgesi yok. Kaçanlar bir gün öncesinde kimlik belgelerini kaçırıcıya veriyor ve bu belgeler karakollara teslim ediliyormuş veya sınırdan geçmezden önce kaçırıcıya bırakılıyormuş...Kaçırma bedeli zamana göre 3000-5000 drahmi arasında değişiyor... Ver kimlik belgesini ve yol ücretini, bin otomobile. Sonra ne arayan ne soran. Doğru Türkiye’ye! ... Askerdeki genç bile izinli gelip rahatça kaçabiliyor.”²⁹

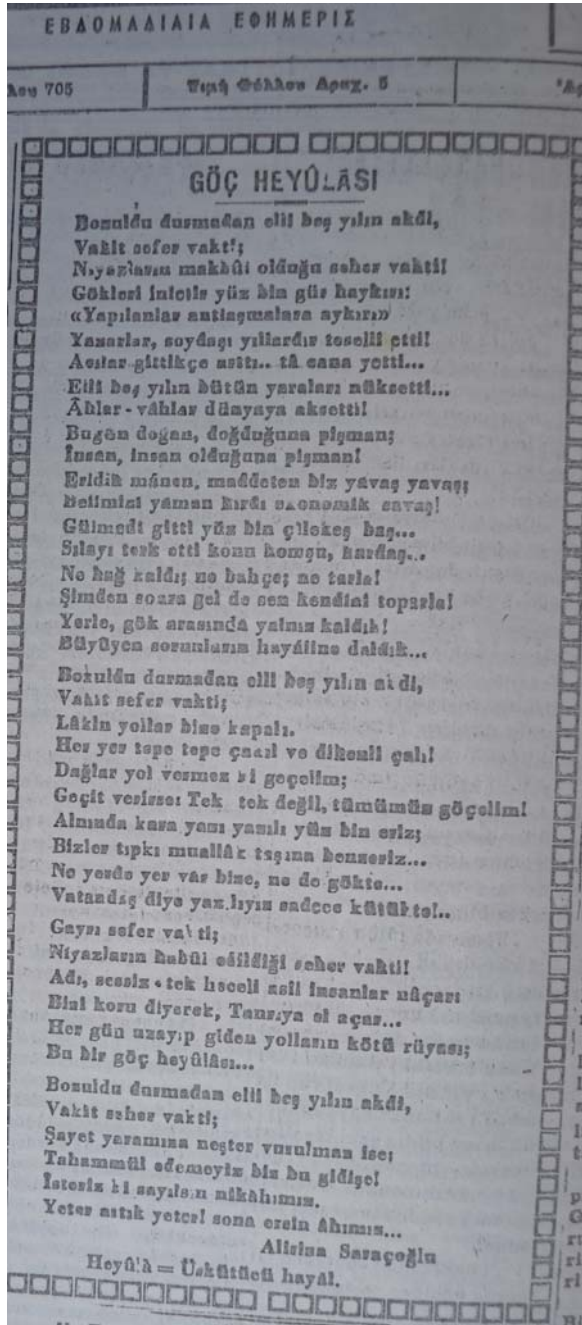
Küçük ve içine kapalı bir tarım toplumu olması hasebiyle Batı Trakya’daki Türk mahalle kültürü ve baskısının da göçe etkisi önemlidir. Türk komşular arasında gitme veya kalma yönündeki telkinler, kaçak gidenlerin yaşadıkları olumlu veya olumsuz olaylar, mahalleli veya köylünün önemli bir kısmının yerini yurdunu terk edip o bölgeyi boşaltmaları, 1974 öncesi yaşanan ve gündelik yaşamı olumsuz etkilemeye devam eden hak ihlallerinin bir türlü sona ermemesi ve hatta artarak devam etmesi, bunun yanında iki ülke arasında gerginliğin 1974 Harekâtı sebebiyle daha da artması ve korku ortamının şiddetlenmesi Türk Azınlık arasındaki “göç heyulası”nı (Ek1, Akın, 17.3.1978) tetiklemiş, özellikle kendilerine yeni bir gelecek arayan Türk gençlerinin bölgeyi terk etmelerini teşvik etmelerini, Batı Trakya Türk edebiyatının en önemli şairlerinden Ali Rıza Saraçoğlu kendine has üslubu çok başarılı bir şekilde ifade etmiştir.³⁰

27 Asım Haliloğlu, “Olaylara Bakarken: Çilemiz Büyük”, *Akın*, 1.8.1978, S. 717.

28 Yunan Askeri Birliklerinde vatani görevini yapan Türk Azınlık mensubu bazı askerlerin de Batı Trakya’ya izne geldiklerinde aileleri ile helalleşerek kaçak yollarla Türkiye’ye gittikleri ve bir daha asla geri dönmedikleri bilinmektedir. Mülakat 4.

29 Asım Haliloğlu, “Şimdi Gençler Kaçırılıyor”, *Akın*, 28.1.1975, S. 612.

30 Ali Rıza Saraçoğlu, Şiir- “Göç Heyulası”, *Akın*, 17.3.1978, S. 705.

1970'lerin sonuna doğru Türklerin inşaat ve ehliyet alma haklarıyla ilgili bazı hak ihlallerinin artık son bulmaya başlamasının altı çizilmiş³¹, Türk azınlık mensuplarının sabretmeye ve göç için aceleci olmamaya yönelik her ne kadar haber yayınlanmış³² ve Batı Trakya'da yaşanan insan hak ihlallerinin uluslararası medya tarafından da ele alınmaya başlandığı vurgulanmış olsa da³³, Türkiye'ye kaçak giden Batı Trakya Türklerinin sayısında artış yaşanacak³⁴, özellikle kaçak giden gençlerin bir kısmı ileriki yıllarda arkalarından ailelerini yanlarına alacaklardı. Böylelikle Türklerin bölgedeki nüfusu daha da azalacaktı. Resmi ve kesin rakam eksikliğine karşı 1974 sonrası Türkiye'ye göç eden Batı Trakya Müslüman Türk Azınlık mensuplarının sayısının 20.000 civarında olduğu tahmin edilmektedir.³⁵

Türk Kızlarının Sadece Türkiye'ye Evlendirilmeleri

Akın Gazetesi'de dâhil dönemin diğer haftalık gazete ve dergilerinde yer almayan fakat bu çalışma sayesinde literatüre girme adına önem arz eden bir detay da Türk kızlarının evliliği ile ilgilidir. Temmuz 1974'ün hemen akabinde ortamın gergin olması sebebiyle kısa süreliğine düğün ve eğlenceler askıya alınmış da olsa, yılsonu itibarıyla tekrar başlamıştır.³⁶ Buradaki en göze çarpan gelişme Türk ailelerin kızlarını o yıllara kadar olduğunun aksine Türkiye'ye gelin olarak vermeleridir. Yaklaşık üç-dört yıl devam eden bu uygulama süresince Müslüman Türk aileler özellikle daha önce bölgeden göçüp Türkiye'ye temelli yerleşmiş akraba ve tanıdıkları sayesinde bulunan Türkiye Cumhuriyeti damat adaylarını tercih etmeye başlamışlardı.³⁷ Türkiye'ye önceden göç etmiş akrabalarının bulunduğu adaylar Batı Trakya'daki ailelere bildirilir ve görüşmek için gelin adayları Türkiye'ye akrabalarının yanına götürülürdü. Herhangi bir zorlamanın olmadığı bu görüşmelerde tarafların birbirini beğenip onaylaması halinde Batı Trakya'dan Türkiye'ye bir de Türk gelin adaylarının göçü gerçekleşmekteydi.

Çeyiz konusunda ise Yunan makamları temelli Türkiye'ye göç edecek gelin

31 Asım Haliloğlu, "Adaletsiz Uygulamalar Ne Zaman Sona Erecek", *Akın*, 29.6.1978, S. 715.

32 Hasan Hatipoğlu, "Yetkililerden Tedbir, Toplumumuzdan Sabır Bekliyoruz", *Akın*, 9.7.1976, S. 655.

33 Asım Haliloğlu, "Olayların Derinleştirilmesi ve Sonuç", *Akın*, 4.9.1976, S. 656.

34 Asım Haliloğlu, "Adam Kaçırma Yine Başladı mı?", *Akın*, 17.3.1976, S. 645.

35 Halit Eren, "Balkanlarda Türk ve Diğer Müslüman Topluları ve Göç Olgusu", *Balkanlar*, OBİV Ortadoğu ve Balkan İncelemeleri Vakfı Yayınları, İstanbul 1993, s. 298.

36 Mülakat 1, Mülakat 5.

37 Mülakat 1, Mülakat 2.

kızların nüfus cüzdanı veya pasaportlarının Yunan sınırında bırakıp bir daha geri dönmek adına Türkiye'ye geçmeleri durumunda, kendilerine ait çeyizlerde herhangi bir kilo veya parça sınırlamasına gitmemekte, hatta alan çalışması notların da ortaya çıktığı üzere, bu sayede gelinin akrabaları gelinin çeyizi ile birlikte kendi eşyalarını da Türkiye'ye geçirmeleri söz konusuydu.³⁸ Diğer bir ifadeyle, bu uygulama sayesinde Yunan vatandaşlığından kendi istemi ile feragat edip Batı Trakya'dan Türkiye'ye yeni gelin olmuş veya gelin olarak gidecek kızların göçü bir nevi teşvik edilmiş durumdaydı. Böylelikle Batı Trakya'daki Türk nüfusu biraz daha eksilmiş olacaktı. Mülakatlarda sorduğum hasret çekilecek olması hususunda verilen cevapların neredeyse tamamı o dönemde hasretliği ne kızların ne de ailelerin tam olarak düşündüğü, aslında her iki tarafın da birincil önceliklerinin en azından temel hak ve hürriyet ihlallerinin yaşanmadığı bir ülkede kendi geleceklerinin inşa edecek olmalarıydı.³⁹

Sonuç

Türk-Yunan İlişkilerinin 1955'lerden beri bir numaralı sorunu teşkil eden Kıbrıs Meselesi ve bu mesele adına bir dönüm noktası olan Temmuz 1974 tarihi, ikili ilişkilerin daha da gerilmesine sebebiyet vermekle kalmamış, bu çalışmada da ortaya konduğu üzere 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı, *Enosis* ihtimalini sonlandırmış, Atina'nın Batı Trakya Türklerine yönelik politikalarının daha da negatif seyretmesine önemli katkı sağlamış ve bölge Türkleri adına gündelik yaşamı çok daha çekilmez hale getirmiştir. Bunun başlıca sonucu Batı Trakya'dan Türkiye ve Almanya başta olmak üzere Türklerin daimî göçünü artırması olmuştur. 1974 Harekâtına bağlı olarak Türklere yönelik baskının 1975'ler ile birlikte demokratikleşen ve 1981 yılında Avrupa Topluluğu üyesi olacak olan bir Yunanistan'da artarak devam etmesi, Batı Trakya'daki tarihi Türk varlığını derinden etkilemiş ve bölgedeki Türk nüfusun göçler sonucu azalmasına sebebiyet vermiştir. Alan çalışması sonucu ortaya çıkan bir detay, bir dönem kızlarını kendi köylerinin dışına evlendirmek isteyemeyen Türk ailelerin artık kızlarını sınır aşırı bir ülke olan Türkiye'ye evlendirme istemleri, bölgedeki geleceğe yönelik korku, tedirginlik ve endişe ortamının temel göstergelerinden birini teşkil etmektedir.

1974 yılından günümüze Kıbrıs Barış Harekâtının gerek Atina gerekse Batı Trakya Türkleri üzerine olan etkisi hafiflemiş olsa da 1974'ten 2018'e Kıbrıs'ın

38 Mülakat 5.

39 Mülakat 1, Mülakat 3.

bir “kanayan bir yara” olduğunu yoldan geçen yolculara dahi hatırlatmaktadır.⁴⁰ 1987 yılından itibaren Kıbrıs dernekleri tarafından konulan⁴¹ ve Yunan makamları tarafından bazı itirazlara rağmen kaldırılmayan bu tabelaları, Batı Trakya’da olduğu kadar Kuzey Yunanistan’ın farklı şehirlerinde, hatta Kavala gibi Türklerin yaşamadığı fakat her yıl oldukça fazla Türk turistin ziyaret ettiği bir şehrinin giriş, çıkış ve merkez noktalarında dahi görmek mümkündür. 2018 yılı itibariyle bu tabelaların bazı yerleşim yerlerinde hala korunması dahi 1974 tarihinin gerek Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı gerek Yunanistan ve gerekse Türk-Yunan İlişkileri adına ne denli önem arz ettiğinin ve bir o kadar da güncelliğini koruduğunun en aleni göstergelerinden birini teşkil etmektedir.

40 Bk. Ek1.

41 Hugh Poulton, *The Balkans: Minorities and States in Conflict*, Minority Rights Publications, London 1991, s. 183.

Ankara-Lefkoşe-Atina Ekseninde Türkiye'nin Kıbrıs Barış
Harekâtı ve Batı Trakya Türkleri (1974-1981)

77

Ek1: Kanayan Kıbrıs Haritaları (Kavala, Eylül 2018). Fotoğraflar yazara aittir.
Tabeladaki Yunanca ifadenin Türkçe anlamı "Unutmuyorum"dur.

Kaynaklar

- “Azınlığımız En Büyük Sınavını Verdi”, *Akn*, 9.8.1974, S. 600.
- “Olaylar”, *Akn*, 20.9.1974, S. 602.
- “Sosti (Susurköy) Soydaşlarımız Üzgün”, *Akn*, 4.10.1974, S. 603.
- “Azınlığımız Adına Açılan Kampanya: İki Azınlığın Durumu-Mukayeseler ve Gerçekler”, *Akn*, 12.11.1974, S. 606.
- “Biraz sabırlı ve Hesaplı Olunuz”, *Akn*, 20.12.1974, S. 610.
- “Antikas” Beyannameler Dağıttı”, *Akn*, 18.6.1975, S. 626.
- “Gizli Örgüt “Antikas” Hrisaya Bildiriler Dağıttı”, *Akn*, 25.9.1975, S. 632.
- “Amfia Köyü Camii’nin Kilimleri Yakıldı”, *Akn*, 25.9.1975, S. 632.
- “B. Andreas Papandreu Yanılmaktadır”, *Akn*, 9.12.1975, S. 639.
- “Sosti Olayı Hakkında Kamuoyu Cevap Bekliyor”, *Akn*, 27.11.1976, S. 662.
- “Jandarma Bir Soydaşımızı Daha Dövdü”, *Akn*, 11.1.1977, S. 666.
- “Azınlığı Tehdit Eden Yazı”, *Akn*, 9.6.1977, S. 677.
- “Karamanlis-Ecevit Görüşmeleri”, *Akn*, 17.3.1978, S. 705.
- Chousein, Ali, *Continuities and Changes in the Minority Policy of Greece: The Case of Western Thrace*, (Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2005.
- Eren, Halit, “Balkanlarda Türk ve Diğer Müslüman Toplulukları ve Göç Olgusu”, *Balkanlar*, OBİV (Ortadoğu ve Balkan İncelemeleri Vakfı) Yayınları, İstanbul 1993, s. 289-299.
- Eren, Halit, *Batı Trakya Türkleri*, Rebel Basım, İstanbul 1997.
- Haliloğlu, Asım, “Şimdi Gençler Kaçırılıyor”, *Akn*, 28.1.1975, S. 612.
- Haliloğlu, Asım, “36’ların Dönüşü Üzerine”, *Akn*, 21.3.1975, S. 617.
- Haliloğlu, Asım, “Adam Kaçırma Yine Başladı mı?”, *Akn*, 17.3.1976, S. 645.
- Haliloğlu, Asım, “Kutsal Yapıtlarımıza Saygı İstiyoruz”, *Akn*, 6.4.1976, S. 647.
- Haliloğlu, Asım, “Olayların Derinleştirilmesi ve Sonuç”, *Akn*, 4.9.1976, S. 656.

Haliloğlu, Asım, “Adaletsiz Uygulamalar Ne Zaman Sona Erecek”, *Akn*, 29.6.1978, S. 715.

Haliloğlu, Asım, “Olaylara Bakarken: Çilemiz Büyük”, *Akn*, 1.8.1978, S. 717.

Hatipoğlu, Hasan, “Büyük Kurtarıcı ve Kara Günlerimiz”, *Akn*, 9.8.1974, S. 600.

Hatipoğlu, Hasan, “Bu Olayların Sorumluları Kimlerdir? Bilmek İstiyoruz!”, *Akn*, 20.9.1974, S. 602.

Hatipoğlu, Hasan, “Yetkililerden Tedbir, Toplumumuzdan Sabır Bekliyoruz”, *Akn*, 9.7.1976, S. 655.

Hatipoğlu, Hasan, “İstenilmeyen Azınlığımızın Durumu Ne Olmalı”, *Akn*, 28.12.1976, S. 665.

Hatipoğlu, Hasan, ““Hronos” Vatanseverlik Yapmıyor, Vatanına Politik İhanette Bulunuyor”, *Akn*, 24.7.1980, S. 762.

Mülakat 1, R. B., 28.8.2018, Rodop İli, Yunanistan.

Mülakat 2, G. H., 20.8.2018, Rodop İli, Yunanistan.

Mülakat 3, A. O., 22.7.2018, Rodop İli, Yunanistan.

Mülakat 4, F. A., 18.7.2018, Rodop İli, Yunanistan.

Mülakat 5, E. T., 16.6.2018, İstanbul-Türkiye.

Poulton, Hugh, *The Balkans: Minorities and States in Conflict*, Minority Rights Publications, London 1991.

Saraçoğlu, Ali Rıza, Şiir- “Göç Heyulası”, *Akn*, 17.3.1978, S. 705.

Şentürk, Cem, “Batı Trakya Türklerinin Avrupa’ya Göçleri, Buldukları Ülkelerdeki Yaşam Koşulları ve Kimlik Algılamaları”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S 1-2, Kış 2008, s. 419-433.

